

удосконалення криміналістичної підготовки слідчих є оптимізація набуття теоретичних і прикладних знань, умінь і навичок, необхідних для практичного виконання функцій слідчого, а також для вироблення здібності до самонавчання.

Список літератури: Довідка про стан підготовки фахівців для органів досудового слідства вищими навчальними закладами системи МВС України // Лист №7412 Заступника міністра внутрішніх справ України П. В. Коляди ректорам вищих навчальних закладів МВС України. 2. Салтевский М. В., Матусовский Г. А. Вопросы организации и руководства специальной кафедрой юридического вуза: учебное пособие. – К.: ВШ МВД СССР, 1973. – 68 с. 3. Бахин В. П. Задачи и пути совершенствования преподавания криминалистики в учебных заведениях МВД СССР // Мат.-лы конф. по вопросам совершенствования преподавания криминалистики в учебных заведениях МВД СССР. – Омск, 1971. – С. 3–8. 4. Яблоков Н. П. О преподавании криминалистики в юридических вузах России в современных условиях // Актуальные проблемы преподавания криминалистики в юридических высших учебных заведениях: Мат.-лы Всероссийской научно-практической конференции. – М., 1999. – С. 6–10. 4. Возгрин И. А. Курс криминалистики (Основы методики преподавания). – СПб., 1998. – 212 с. 6. Коломацкий В.Г. Курс криминалистики. Дидактика и методика – М, 1991. – 288. 7. Клименко Н. И. Криминалистические знания в структуре профессиональной подготовки следователя: Учеб. пособие. – К.: Выща шк., 1990. – 104 с. 8. Бахин В. П., Карпов Н. С. Современные проблемы криминалистической подготовки // Вестник криминалистики – М.: Спарк, 2003. – Вып. 2 (6). – С. 19–27. 10. Негодченко А. В. Юридична освіта МВС України: стан та перспективи // Науковий вісник Дніпропетровського юридичного інституту МВС України. – Дніпропетровськ, 2001. – № 3 (6). – С. 3–8.

Надійшла до редакції 10.11.08

К. Л. Бугайчук

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ВНЗ МВС УКРАЇНИ

Сьогодні перед вищими навчальними закладами системи МВС України постає непроста проблема адаптації навчального процесу до сучасних вимог. Досягнення гуманітарних наук, насамперед юридичних, висувають на перший план пошук інтегральних знань у системі юридичної освіти, створення принципово нових фундаментальних навчальних курсів, орієнтованих на формування професійно підготовленого працівника органів внутрішніх справ, який має систему цілісних уявлень про наукову картину світу та здібність самостійно виходити на системний рівень її пізнання. Тому, запровадження нових форм освіти в навчальний процес вищих навчальних закладів МВС України має неабияку актуальність. Незважаючи на численні дослідження та публікації щодо організації дистанційного навчання у вищій школі [1–5], рівень застосування такого виду навчання в діяльності ВНЗ МВС України все ще залишається низьким.

Чинні нормативно-правові акти визначають дистанційне навчання як індивідуалізований процес передавання і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один

від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, яке створене на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [6]. Положення про підготовку фахівців у вищих навчальних закладах МВС за заочною та дистанційною формами навчання від 21 липня 2008 р. визначає дистанційне навчання як форму навчання, рівноцінну з денною та заочною формами, що реалізується в умовах віддаленості слухача і науково-педагогічного працівника на основі використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій [7].

Основні засади розвитку дистанційного навчання в Україні визначені в Програмі розвитку системи дистанційного навчання на 2004–2006 рр. від 23 вересня 2003 р. та Положенні про дистанційне навчання від 21 січня 2004 р.

Концепція реформування системи освіти МВС України та підвищення якості підготовки фахівців для органів внутрішніх справ від 28 жовтня 2007 р. також наголошує на необхідності максимально впроваджувати в навчальний процес позитивний зарубіжний досвід здійснення освітньої діяльності, новітні технології навчання. Тому слід звернути особливу увагу на дистанційне навчання як інноваційний підхід у підготовці фахівців ВНЗ МВС України [8].

Впровадження дистанційного навчання в навчальний процес ВНЗ МВС України, безумовно, має позитивні сторони:

- підвищення якості освітніх послуг, які надаються у ВНЗ МВС України шляхом залучення до впровадження технологій дистанційного навчання висококваліфікованих викладачів, фахівців-практиків із різних галузей, у тому числі спеціалістів у сфері інформаційних та телекомунікаційних технологій;

- вдосконалення системи розробки та надання навчально-методичних матеріалів, а також організації зворотного зв'язку між курсантами, студентами, слухачами та науково-педагогічним складом ВНЗ;

- поліпшення стану методичного забезпечення навчальних дисциплін. Однією з особливостей здійснення юридичної освіти є постійна зміна чинного законодавства України, внаслідок чого виникає потреба в оперативному оновленні навчально-методичної літератури. Електронні версії навчально-методичних матеріалів піддаються коригуванню та тиражуванню набагато швидше за друковану продукцію видавництв ВНЗ;

- вдосконалення системи організації навчального процесу за заочною формою навчання;

- оперативність доступу до навчальних матеріалів та загальна індивідуалізація процесу навчання;

- можливість здійснення навчання працівників ОВС дійсно «без відриву від роботи»;

– створення можливості для підвищення науково-педагогічним складом ВНЗ МВС України знань та навичок у галузі інформаційних технологій;

– удосконалення системи спеціалізації, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників ОВС.

Поряд із цим, сучасний стан розвитку юридичного дистанційного навчання не дозволяє говорити про можливість його використання навіть як супровідної форми навчання. Н. А. Кошева та Р. О. Стефанчук [5; 9] наводять негативні аспекти сучасної юридичної дистанційної освіти, які, на нашу думку, також є актуальними:

1. Відсутність якісної нормативної бази існування і розвитку дистанційної освіти в системі МВС України.

2. Фактична відсутність вітчизняних розробок кваліфікованих засобів навчально-методичного забезпечення дистанційної освіти (електронних підручників, тестів та віртуальних тренажерів тощо) з юридичних спеціальностей.

3. Втрата фактичного (безпосереднього) спілкування з викладачем, необхідного для юридичної освіти.

4. Потреба у відповідних технологічних засобах (комп'ютер, модемний зв'язок, можливість доступу до Internet), що на сьогодні в Україні є все ж таки досить дорогим, особливо для осіб, що мешкають у сільській місцевості.

5. Відсутність у більшості фахівців знань щодо розробки електронних навчальних матеріалів.

6. Складність у забезпеченні гармонійної співпраці фахівців у галузі юриспруденції та фахівців у галузі комп'ютерних технологій.

7. Досить велика питома вага самоконтролю знань, що ускладнює здобуття освіти для осіб, які не звикли (не здатні) до самостійної роботи і потребують постійного спрямування та підтримки викладача.

8. Переважне застосування даного виду освіти до точних наук, де можна простіше організувати методику викладання та визначення рівня знань.

9. Не налагоджений контроль за рівнем знань, що може викликати негативне суспільне ставлення до дистанційного навчання, яке, на жаль, уже склалось щодо заочної форми навчання працівників ОВС.

Щоб вирішити вищезазначені проблеми, можна запропонувати поетапне впровадження дистанційного навчання в діяльність ВНЗ МВС України за такими організаційними формами:

– дистанційна підтримка дійсних навчальних курсів для поширення і вдосконалення інформаційних ресурсів;

- дистанційні фрагменти, інтегровані у навчальні курси, що спрямовані на поширення інформації і використання інформаційно-комп'ютерних технологій для підвищення якості навчання;
- самостійні дистанційні навчальні курси.

Для запровадження двох перших форм необхідно розробити нормативно-правову базу впровадження дистанційного навчання у ВНЗ з урахуванням об'єктивного стану навчально-методичних, кадрових, технічних та матеріальних ресурсів; створити електронні копії навчально-методичної літератури та навчально-методичної документації, яка використовується у ВНЗ розмістивши їх у локальній мережі ВНЗ і надавши вільний доступ до них курсантам, студентам та слухачам тільки з цієї локальної мережі. Зазначені матеріали можуть бути використані для самостійної роботи курсантів, слухачів та студентів усіх форм навчання.

На цьому етапі важливим є створення електронних бібліотек ВНЗ (створення електронних примірників усіх видань, що знаходяться в бібліотеці у «паперовому варіанті» з відповідною каталогізацією та інформаційною підтримкою). При здійсненні цієї діяльності необхідно дотримуватися чинного законодавства України щодо права інтелектуальної власності. Тому видання, які підготовлені науково-педагогічним складом ВНЗ під час виконання ними службових обов'язків і які є службовими творами, можна використовувати без обмежень, оскільки авторське особисте немайнове право на службовий твір належить його автору, а виключне майнове право на службовий твір належить роботодавцю, якщо інше не передбачено трудовим договором (контрактом) та (або) цивільно-правовим договором між автором і роботодавцем [10].

Відтворення електронних примірників видань, що були створені науково-педагогічним складом ВНЗ в особистий час, та електронних примірників видань, що були створені науково-педагогічним складом інших ВНЗ, потребують складання відповідних договорів щодо використання всього твору або його частин в електронній бібліотеці з кожним автором кожного твору. Цей процес, безумовно, дуже кропіткий, тому можна запропонувати адаптацію електронних варіантів цих видань у режимі «тільки для читання» без можливості здійснення копіювання. На цьому етапі слід залучати до активної співпраці бібліотек усіх ВНЗ МВС України з метою забезпечити обмін інформаційними ресурсами у структурі відомчої освіти МВС України. У майбутньому це полегшить інтегрування всіх ВНЗ МВС України у загальну навчальну відомчу мережу¹.

---

¹ Звичайно ж, мова не йде про навчальні матеріали спеціальних дисциплін, які мають обмежений доступ.

Запровадження самостійних навчальних курсів за дистанційною формою навчання вимагає дотримання таких умов:

- дистанційні курси мають бути атестовані та розміщені в єдиному банку атестованих дистанційних курсів, який є розподілим інформаційним ресурсом, що може бути розташований на серверах центрів системи дистанційного навчання з централізованою системою віртуального управління та захисту від несанкціонованого доступу і копіювання інформації. Відповідно до вимог МОН, атестація дистанційних курсів здійснюється експертною комісією при Координаційній раді з розвитку дистанційного навчання у порядку, що визначається Міністерством освіти і науки України, за поданням авторів дистанційних курсів чи осіб, які репрезентують їхні інтереси [8];

- інфраструктура ВНЗ МВС України та якість підготовки науково-педагогічного складу мають відповідати Проекту Ліцензійних умов надання освітніх послуг у сфері вищої освіти за дистанційною формою навчання (прийнятому за основу на засіданні ДАК 21.06.2005 р.) [11].

Навчальні заклади також мають створити належні кадрові, фінансові та технічні умови запровадження дистанційного навчання, а саме:

- постійний розвиток комп'ютерного парку ВНЗ, що забезпечує роботу локальної мережі;

- удосконалення дійсних локальних мереж ВНЗ;

- створення єдиної відомчої електронної бази навчально-методичних матеріалів ВНЗ МВС України;

- організація цільового навчання науково-педагогічного складу ВНЗ, який буде задіяний у впровадженні дистанційного навчання;

- створення відповідного фонду для матеріального стимулювання осіб, залучених до запровадження дистанційної освіти у ВНЗ.

Таким чином, у системі МВС України на сьогодні існують певні передумови до впровадження дистанційного навчання з урахуванням відомчих особливостей організації навчального процесу. Кінцеві ж результати роботи повністю залежать від узгоджених та цілеспрямованих дій МВС України та вищих навчальних закладів.

Список літератури: 1. Соловов А. В. Введение в проблематику дистанционного обучения: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.distance-learning.ru/db/el/dab149cd40f1d2cec3256c840052529f>. 2. Дистанційний навчальний процес: Навчальний посібник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dl.kpi.kharkov.ua/techn/rle/>. 3. Проектирование дистанционных курсов: учебное пособие: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.distance-learning.ru/db/el/a35fbaaf9e08f984c3256c5b0>. 4. Купенко О. В. Роль людського фактора щодо впровадження е-навчання в університеті: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dl.sumdu.edu.ua/publications/>. 5. Стефанчук Р. О., перспективи розвитку правничої дистанційної освіти в Україні: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.univ.km.ua/visnyk/124.pdf>. 6. Про затвердження Концепції реформування системи освіти МВС України та підвищення якості підготовки фахівців для органів внутрішніх справ: Наказ МВС України від 28 жовтня 2007 р. № 411. 7. Про затвердження Положення про підготовку фахівців у вищих навчальних закладах МВС за заочною та дистанційною формами навчання: Наказ МВС України від 21 липня 2008 року № 346. 8. Про затвердження Положення про дистанційне навчання: Наказ МОН України від 21 січня 2004 року № 40. 9. Кошева Н. А. Юридична дистанційна освіта в Україні: поняття, сучасний стан і перспективи розвитку: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dl.kharkiv.edu>. 10. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 р. // ВВР України, 1994, № 13. – Ст. 64. 11. Проект Ліцензійних умов надання освітніх послуг у сфері вищої освіти за дистанційною формою навчання, від 21 червня 2005 р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://udec.ntu-kpi.kiev.ua/udec.nsf>

Надійшла до редколегії 18.10.08